

# INKOMENSONDERSTEUNENDE TOESLAGEN

Hoe vergaat het bedrijven waar  
medewerkers toeslagen ontvangen?



## **INTRODUCTIE**

Al een tijdlang zijn de lonen achtergebleven bij de economische ontwikkeling. Sinds 1980 is het besteedbaar inkomen slechts met een factor anderhalf gegroeid. In dezelfde tijd zijn de dividenduitkeringen aan aandeelhouders met een factor elf toegenomen. In Nederland bestaat een aantal toeslagen als tegemoetkoming voor te lage inkomens. In 2006 is het huidige toeslagenstelsel in het leven geroepen, met de huur- en zorgtoeslag om mensen met een laag inkomen te ondersteunen. In 2009 is daar het kindgebonden budget bijgekomen. Er wordt, met andere woorden, belastinggeld bijeengebracht door de samenleving om lage inkomens tegemoet te komen. Dat roept de vraag op hoe het de bedrijven vergaat die medewerkers in dienst hebben die toeslagen ontvangen. Zouden deze bedrijven hun medewerkers niet een hoger loon kunnen betalen, zodat toeslagen overbodig worden?

## **METHODE**

Als we kijken naar de mogelijkheid voor bedrijven om de lonen te verhogen, ligt het niet voor de hand te kijken naar de winst van een bedrijf. De winstcijfers wisselen nogal per jaar en daar komt nog bij dat een belangrijk deel hiervan wordt gebruikt voor de benodigde investeringen om het bedrijf in stand te houden. Verder kennen veel bedrijven, naast de aan medewerkers betaalde salarissen, nog andere soorten beloningen. Bij bedrijven met aandeelhouders ontvangen de aandeelhouders vaak een beloning in de vorm van dividend. Hoeveel geld aan salaris wordt besteed en hoeveel aan dividend is een keuze van het bedrijf.

Voor dit onderzoek zijn we nagegaan bij welke bedrijven medewerkers werken die toeslagen ontvangen en hoeveel deze bedrijven als dividend uitkeren. Als het uitgekeerde dividend hoger ligt dan de hoeveelheid toeslagen die medewerkers ontvangen, dan is te betogen dat het bedrijf daarvoor in de plaats ook de keuze kan maken om de salarissen te verhogen ten koste van de dividenduitgaven.

In het onderzoek zijn alleen de inkomensondersteunende toeslagen meegenomen. Dat zijn zorgtoeslag, huurtoeslag en het kindgebonden budget. De kinderopvangtoeslag valt hier niet onder. Deze toeslag is geen aanvulling op het inkomen, maar heeft tot doel om de kinderopvang toegankelijker te maken.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van de CBS Microdata. Door middel van het databestand IPATAB is vastgesteld welke mensen in het betreffende jaar een inkomensondersteunende toeslag ontvingen en hoeveel zij uitbetaald kregen. Met het bestand SPOLISBUS is gekeken wie van de toeslagontvangers werk hadden in het betreffende jaar, hoeveel uur dat was en bij welke bedrijven dat was. Vervolgens

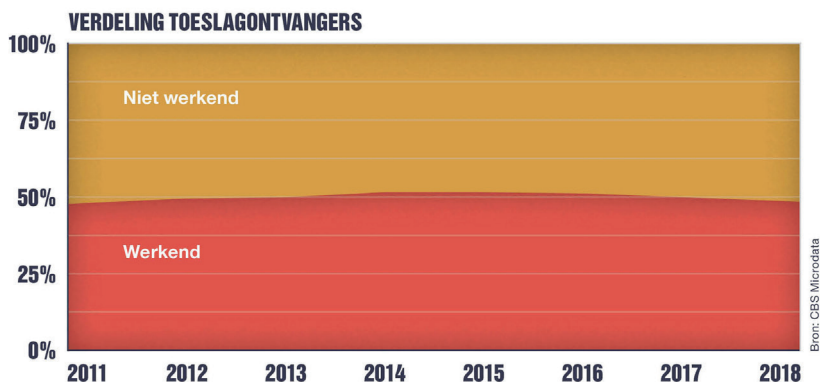
is van deze bedrijven in het bestand ABR opgezocht in welke sector deze actief zijn en is de koppeling gemaakt met het bestand NFO om de hoeveelheid uitgekeerd dividend te bepalen.

Personen die de toeslagen krijgen uitgekeerd kunnen bij meerdere bedrijven werken. Een bedrijf is dus niet altijd volledig verantwoordelijk voor het jaarinkomen dat een medewerker krijgt en daarmee voor de hoeveelheid toeslagen die iemand nodig heeft. Om te bepalen welk deel van de uitgekeerde toeslag het inkomen ondersteunde bij een specifiek bedrijf, is de aanname gemaakt dat de hoeveelheid toeslag direct verband houdt met het aantal uren dat deze persoon bij het bedrijf gewerkt heeft. De inkomensondersteunende toeslagen zijn immers alledrie inkomensafhankelijk. Daarom is de hoeveelheid uitbetaalde toeslag gedeeld door het aantal uren dat de medewerker heeft gewerkt en vermenigvuldigd met het aantal uren dat deze persoon bij een specifiek bedrijf heeft gewerkt. Zo is een precieze inschatting gemaakt van de toeslag die de medewerker ontving tijdens het werk bij een specifiek bedrijf. Op basis daarvan werd berekend in welke sectoren de toeslagen werden uitgekeerd.

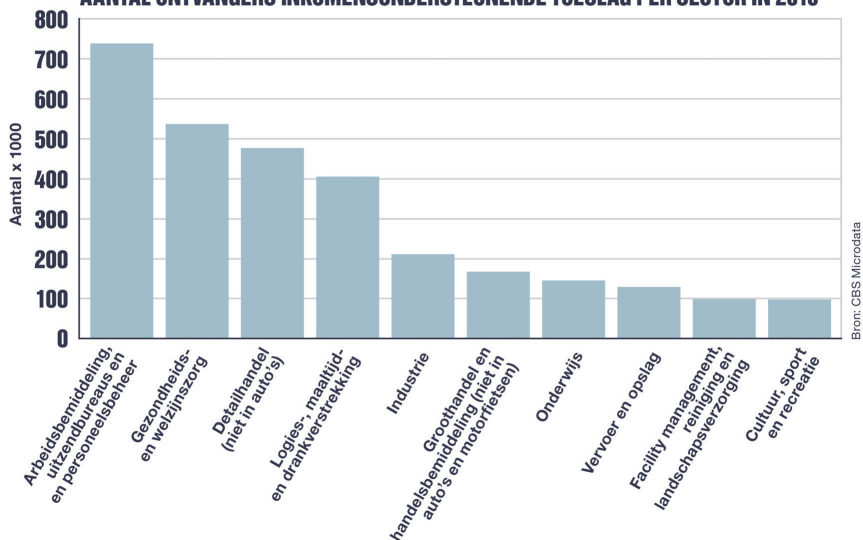
De database NFO met financiële gegevens van bedrijven komt tot stand met een enquête onder bedrijven. Voor specifieke bedrijven is dus niet vast te stellen wat de aandeelhoudersuitkering was. Met de ophoogfactor die het CBS bij het bestand levert zijn de cijfers betrouwbaar gemaakt op het niveau van twee digit SBI-sectoren.

## RESULTATEN

Van 2011 tot en met 2018 is steeds de helft van de toeslagontvangers werkzaam in een betaalde baan. Zij hebben minstens een uur betaald gewerkt.



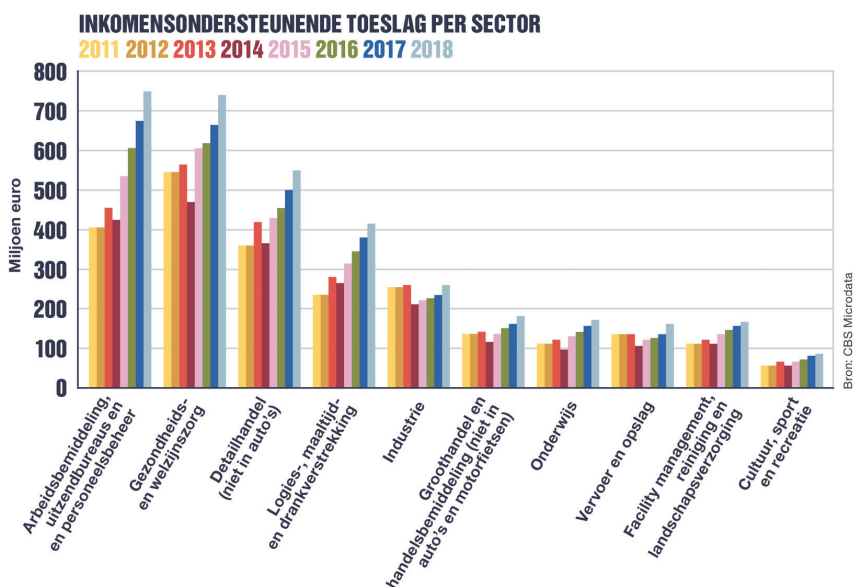
## AANTAL ONTVANGERS INKOMENSONDERSTEUNENDE TOESLAG PER SECTOR IN 2018



Sector	2018
Standaard bedrijfsindeling 2008 (SBI 2008)	mln euro
1. Arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus en personeelsbeheer	750
2. Gezondheids- en welzijnszorg	743
a. waarvan Gezondheidszorg	193
b. waarvan Verpleging, verzorging en begeleiding met overnachting	302
c. waarvan Maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting	249
3. Detailhandel (niet in auto's)	553
a. waarvan Supermarkten	178
4. Logies-, maaltijd- en drankverstreking	418
5. Industrie	266
6. Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's en motorfietsen)	184
7. Onderwijs	177
8. Vervoer en opslag	164
9. Facility management, reiniging en landschapsverzorging	170
10. Cultuur, sport en recreatie	93

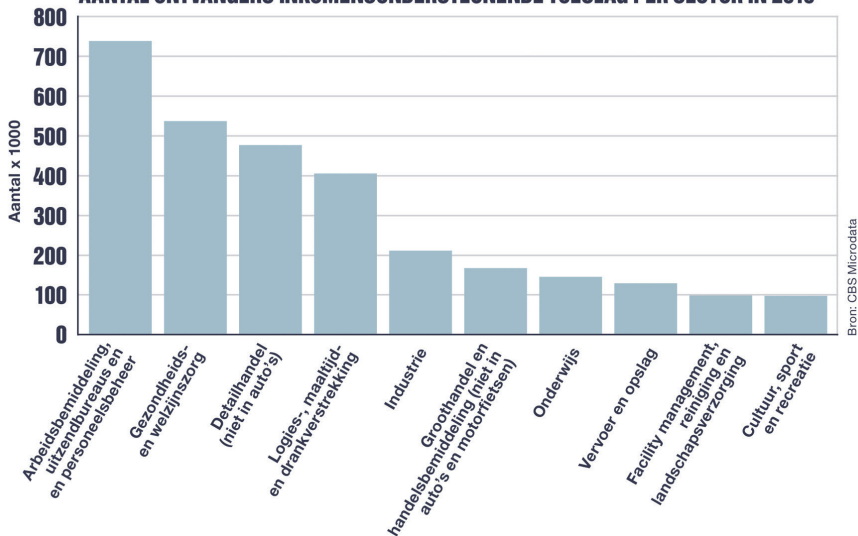
## TOESLAGEN PER SECTOR

De sector waar de meeste toeslag naartoe gaat om inkomens aan te vullen is die van arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus en personeelsbeheer. Er ging in 2018 € 750 miljoen aan inkomensondersteuning naar medewerkers in deze sector. Deze sector wordt op de voet gevolgd door de sector gezondheids- en welzijnszorg, waar € 743 miljoen aan inkomensondersteuning ontvangen werd. Het is op zijn minst opvallend te noemen dat de medewerkers in deze sector die tijdens de coronacrisis de samenleving op de been hield op zo'n grote schaal zijn aangewezen op toeslagen om rond te komen. Op nummer 3 staat de sector detailhandel met € 553 miljoen aan ondersteuning. Daarvan zijn de grootste ontvangers de supermarkten, die € 178 miljoen aan inkomensondersteuning ontvangen. In onderstaande grafiek staat de ontwikkeling in de jaren 2011 tot en met 2018.



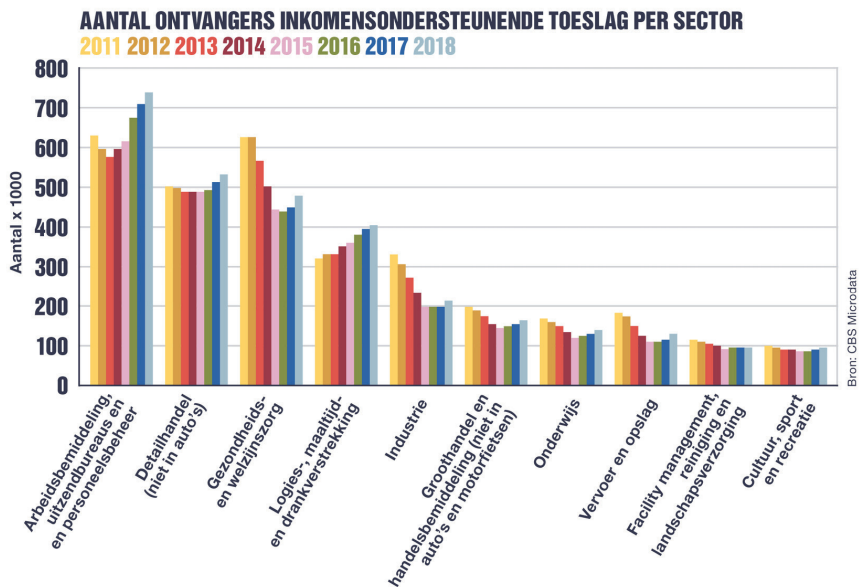
De top 10 in aantallen medewerkers die toeslag ontvangen is nagenoeg hetzelfde. Alleen de detailhandel en de gezondheids- en welzijnszorg wisselen daarbij van plek. Opvallend is hoe de sector arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus en personeelsbeheer boven de rest uitsteekt met maar liefst 737.000 medewerkers die inkomensondersteunende toeslag ontvangen.

## AANTAL ONTVANGERS INKOMENSONDERSTEUNENDE TOESLAG PER SECTOR IN 2018

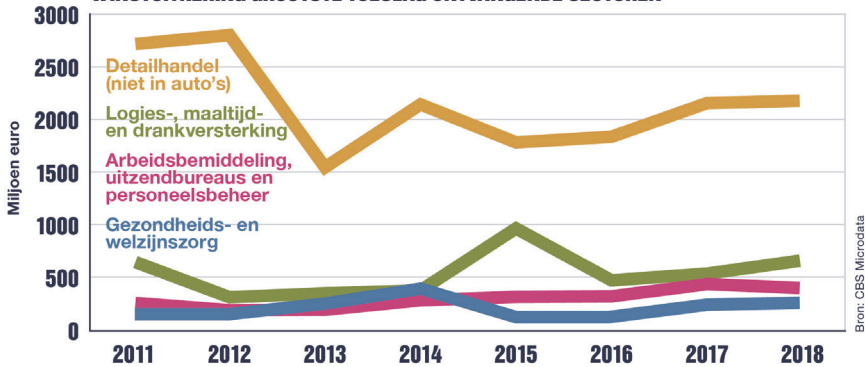


Sector	2018
Standaard bedrijfsindeling 2008 (SBI 2008)	mln euro
1. Arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus en personeelsbeheer	737
2. Detailhandel (niet in auto's)	534
a. waarvan Supermarkten	207
3. Gezondheids- en welzijnszorg	477
a. waarvan Gezondheidszorg	137
b. waarvan Verpleging, verzorging en begeleiding met overnachting	200
c. waarvan Maatschappelijke dienstverlening zonder overnachting	140
4. Logies-, maaltijd- en drankverstrekking	404
5. Industrie	212
6. Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's en motorfietsen)	166
7. Onderwijs	143
8. Vervoer en opslag	130
9. Facility management, reiniging en landschapsverzorging	97
10. Cultuur, sport en recreatie	96

In de periode 2011 tot en met 2018 zijn de veranderingen niet groot. Opvallend is dat de sector gezondheids- en welzijnszorg tot en met 2015 ook qua aantallen op de tweede plek kwam, maar sinds 2016 op de derde plek is beland.



## WINSTUITKERING GROOTSTE TOESLAG ONTVANGENDE SECTOREN



Winstuitkering	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Standaard bedrijfsindeling 2008 (SBI 2008)	mln	mln	mln	mln	mln	mln	mln	mln
	euro	euro	euro	euro	euro	euro	euro	euro
Arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus en personeelsbeheer	271	192	187	284	324	336	456	422
Detailhandel (niet in auto's)	2728	2818	1556	2154	1791	1828	2155	2190
Gezondheids- en welzijnszorg	238	238	226	312	178	215	250	294
Logies-, maaltijd- en drankversterking	628	320	374	388	975	488	540	663
Industrie	13957	11585	22363	11021	14225	14504	35320	43759
Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's en motorfietsen)	8462	5137	5175	6471	6548	8762	11031	14784
Onderwijs	52	60	31	166	52	70	68	79
Vervoer en opslag	1184	959	1292	1459	1317	1294	1939	2266
Facility management, reiniging en landschapsverzorging	68	127	404	80	52	93	133	94
Cultuur, sport en recreatie	113	101	127	268	104	93	303	302



## **WINSTUITKERING IN GROOTSTE TOESLAG ONTVANGENDE SECTOREN**

Van de bedrijven waar mensen werken die op toeslagen zijn aangewezen, hebben wij onderzocht hoeveel winst deze bedrijven als dividend uitkeren aan hun aandeelhouders. De cijfers zijn per sector weergegeven. In de grafiek staan alleen de vier sectoren waar het hoogste bedrag aan toeslagen naartoe gaat. In de sectoren industrie en groothandel en handelsbemiddeling wordt namelijk zoveel meer dividend uitgekeerd dat de rest in een grafiek niet te zien is. De volledige top van 10 sectoren zijn onder de grafiek in een tabel weergegeven.

De financiële cijfers uit het databestand NFO van het CBS zijn door middel van een representatieve enquête verkregen. Om de cijfers betrouwbaar te maken moeten deze met een ophoogfactor worden vermenigvuldigd. Daarmee zijn de cijfers op het niveau van twee digit SBI-codes te gebruiken. Daarom kunnen de subsectoren in de gezondheids- en welzijnzorg, evenals de subsector supermarkten, hierin niet worden weergegeven.

## **BESPREKING RESULTATEN**

De inkomensondersteunende toeslagen worden uitgekeerd afhankelijk van het inkomen dat iemand heeft, eventueel samen met dat van een toeslagpartner. Is het inkomen lager dan wat minimaal nodig is om de zorg, huur en zorg voor een kind te kunnen betalen, dan kunnen toeslagen worden aangevraagd. Deze als te laag aangemerkte inkomens worden aangevuld met de toeslagen die uit belastingopbrengsten worden betaald. Zo gezien betaalt de samenleving een aanvulling op te lage inkomens. De oorzaken van een te laag inkomen zijn tweeledig. Het uurloon kan te laag zijn en het is mogelijk dat de medewerker te weinig uren werk krijgt.

Voor het uurloon is er een minimumloon. Voor 21-plussers staat dat nu op € 9,70 bij een 40-urige werkweek. Met dat bedrag per uur is bij een volledige werkweek echter nog steeds veel toeslag nodig. Ook is het bekend dat het minimumuurloon in sommige gevallen ontdoken wordt via zzp-constructies. Wat betreft te weinig uren werk zijn tijdelijke en onzekere contracten een grote boosdoener. Medewerkers met zulke contracten krijgen vaak weinig vaste uren en ze weten van tevoren niet hoeveel uren ze de komende maand kunnen werken. Zo kan het dat iemand te weinig uren werk krijgt om van rond te komen en daardoor toeslagen nodig heeft.

In onderstaande tabel staat weergegeven hoeveel toeslag is uitgekeerd per sector en hoe hoog de winstuitkering was van de bedrijven waar de toeslagontvangers werken.

<b>Winstuitkering en toeslag in 2018</b>	<b>Toeslag</b>	<b>Winstuitkering</b>
<b>Standaard bedrijfsindeling 2008 (SBI 2008)</b>	<b>mln euro</b>	<b>mln euro</b>
Arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus en personeelsbeheer	750	422
Detailhandel (niet in auto's)	743	2190
Gezondheids- en welzijnszorg	553	294
Logies-, maaltijd- en drankverstrekking	418	663
Industrie	266	43759
Groothandel en handelsbemiddeling (niet in auto's en motorfietsen)	184	14784
Onderwijs	177	79
Vervoer en opslag	164	2266
Facility management, reiniging en landschapsverzorging	170	94
Cultuur, sport en recreatie	93	302

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat in de sectoren die de meeste toeslag ontvangen, geldt dat deze (deels) onnodig worden wanneer deze bedrijven hun medewerkers beter belonen en/of de mogelijkheid geven om meer uren te werken. Het bedrag van € 553 miljoen die medewerkers in de detailhandel gezamenlijk als toeslag ontvangen is een stuk lager dan de winstuitkering van € 2190 miljoen in deze sector. Ook in de sector Logies-, maaltijd- en drankverstrekking is het bedrag van € 418 miljoen die medewerkers aan toeslagen ontvangen lager dan de € 663 miljoen aan winst die er wordt uitgekeerd. Dit geldt voor vrijwel alle sectoren in de top 10 van ontvangen toeslagen. De sector gezondheids- en welzijnszorg en het onderwijs moeten daar niet bij meegerekend worden, aangezien deze sectoren vooral publieke sectoren zijn. Voor deze sectoren zal een hoger inkomen vooral moeten worden betaald uit een hogere overheidsbijdrage.

De sectoren arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus en personeelsbeheer en facility management, reiniging en landschapsverzorging zijn een ander verhaal. Het is opmerkelijk dat in 2018 de medewerkers in deze sectoren € 750 miljoen respectievelijk € 170 miljoen aan inkomensondersteunende toeslag ontvangen en er desondanks ruimte is om € 422 miljoen respectievelijk € 94 miljoen winst uit te keren aan aandeelhouders. Voor deze sectoren geldt nog meer dan voor andere dat zij met toeslagen wordt gefaciliteerd om de loonkosten laag te houden, zodat er een winstuitkering overblijft. Om in deze sectoren toeslagen overbodig te maken, volstaat het

niet de lonen te verhogen ten koste van de winstuitkering. Daarvoor moeten ook de prijzen omhoog, oftewel de prijs voor een uitzendmedewerker en een schoonmaker.

### **BRONVERMELDING**

Resultaten gebaseerd op eigen berekeningen Wetenschappelijk Bureau van de SP op basis van niet openbare microdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

**SP** 